

ВЫИ Без-коміт- түнд

ВКП(б) Удораса РК-лон да РІК-лон газет.

№ 17-18 (626) | Март 15 лун, 1938 во

ИСТОРИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ этого процесса заключается раньше всего в том, что на этом процессе с исключительной тщательностью и точностью показано, доказано, установлено, что ПРАВЫЕ, ТРОЦКИСТЫ, МЕНЬШЕВИКИ, ЭСЕРЫ, БУРЖУАЗНЫЕ НАЦИОНАЛИСТЫ и т. д. и т. п. являются не чем иным, как БЕЗПРИНЦИПНОЙ, БЕЗИДЕЙНОЙ БАНДОЙ УБИЙЦ, ШПИОНОВ, ДИВЕРСАНТОВ И ВРЕДИТЕЛЕЙ.

Комплект

(Из речи государственного обвинителя—прокурора СССР тов. А. Я. ВЫШИНСКОГО).

Обвињелнöј закљученїјелён продолженїје

(Заводитомсö візöд кольан нумер газеты)

„Сіjо кад кежлö, кор Троцкij нүöдис сорытчомјас ѿнемецјаслы фашістјаскôд да көсјысіналы тेrrиториалнöй уступкајас, мi, правойјас, вöлім-нiн троцкiстјаскôд блокын. Padek меным віставлiс, мыj блоклiи власт дiнö воёмлыс основнöй шансон Троцкij лыddö СССР-лыс Германijakôd да Japonijakôd воинаын пораженїје да таjö пораженїје бöрас вöзjö сетни Германiялы Украина, а Japoniялы—даље Восток. Та jылыс Padek меным јубртлiс 1934 воин...“ (том 5, ф. л. 107).

Та серти мыжалана Ф. Ходжаев следствiє вылын вісталis:

„Бухарiн iндylis, мыj Узбекистан да Туркменiя колö торjödны СССР-ыс да должнöг существујтын Japoniя да Германiя протекторат улын, но мыj си дырjи абу удобнö кышовтын i Англијас да си вöсна колö муниы англичанакôd jirödjас лöсöдöм вылö. Medca реаљноја сулалis вопрос Англja протекторат jылыс да си вöсна упорсö вöлi бостома си вылö“ (том 13, ф. л. 89—90 оборотнöй).

Мыжалана Ф. Ходжаевлön вісталомыс аzzö ассыс тырвыjö подтверждење i следствiенöй производство мукöд материаљасын, кодјас тырвыjö epdödöны „право-троцкistsköj блоклыс“ пораженческoj віzöс.

Сiр, мыжалана Рыков таjö вопрос кузаяс вісталis:

„Мыj-жö jимö мijan пораженческoj позицијалы то сijöс Бухарiн тырвыjö раздељајtis да высказывајtis таjö позиција вöснаыс нöшта юнжыка юса, мijan дорыс. Торjöн, буреш сijö пыртiс предложенїје да

формулöруjтis воjна случаји немецјаслы фронт востан iдеjа“ (том 1, ф. л. 152).

Таjö вопрос дiнаc ассыс отношењесö характеризујтбомын, мыжалана Рыков вісталis:

„Кыj i правойјас центрса мукöд шлеjnjas, ме вöлi тöda мijan контреволюционнöй организацијас представитељасон германскöj фашістјаскôd iзменническöj сорытчомјас jылыс, кодјаслыс поддержка мi корсiм. Јестественнö, мыj тащом поддержкас вöлi jитчомагерманскöj фашістјаслы уступкајас коланлунбн, мыj вылö мi муним“ (том 1, ф. л. 151 оборотнöй).

Тащом вöлi шпionскöj да пораженческоj ужыс „право-троцкistsköj блоклын“, таjö iзменническiасыслы, кодјас вузалiсны iностраннöй разведкајаслы сöветскöj государственнöй тајнајас, кодјас вузасiсны СССР-са народјаслы свободадын, рабочийјаслы да крестаналды социалistischескöj государство независимостон да непрiкосновенностон.

Ассыныс преступнöj замыселъассо олomб портбомын, антисöветскöj заговорщикiас, iностраннöй фашістскöj разведкајаслы вesködlyс direktivajac серти, котыртисны Сöветскöj Союзса торja республикasын, краjасын да областjасын фiверсionнöй да da вредiтельскöj позјаслыс паскыд сet, нади промышленностса, транспортса, вiчmu овмбassa да товарооборот сiстемаса вельuna предпрiјатiјејас шымыртбомын.

Фашістскöj кругjаскôd воjна кадо таjö фашістскöj государство ассас армijaаслы мijanлыс фронтjас предателскöja востом jылыс соглашењие вöчбомын, право-троцкistsköj заговорса участникiас дастiсны Краснöj Армija-лыс—обороннöй промышленност-

лыс материаљно-техническоj базасօ орöдöм.

Вел una fejstvijejasын заговорщикiас арталiсны воjна дырjи взорвiтны да бирöдны мijan социалistischескöj рöfinaлиыс решаушшöj обороннöj предпрiјатiјејас. Наjö дастiсны сiч-жö жељендорожнöj воинскöj поезд-ласлыс массовbой человеческöj жертвајасын, крушенијејас вöчбом.

Наjö сувтöдiсны асланыс морон паралiзутны страналыс став хоjaственнöй олomсö, армijaос верdом да сijöс вооруженiејеси снабжајtом.

Следствiеён установiтoma, мыj вель una тащом фiверсionнöй да вредiтельскöj актjасс заговорщикiасон вöлi-нiн нүöдöма народнöj овмбс разлiчиюкiнајасын.

Иностраннöй разведкајаслон наjmit, народлiн враг Троцкij, кыj i таjöс установiтoma следствiеён, аслас вель una пiсмёjasын да СССР-ын антисöветскöj заговорса вesködlyс участникiасын лiчнöj iндöдjасын требујtis Сöветскöj Союз пышкын вредiтельскöj да фiверсionнöй уж юнмöдöм. Заговорса вesködlyс участник—мыжалана Крестинскij вісталis, мыj силы лiчнö 1933 воин Мераны и й. Троцкij шуiс, мыj—

„...силы, Троцкijлы, ловас жона кокнышык нүöдны сорытчомјас ѿнемецјаскôd, сijö-кöвермас віставны налы, мыj фiверсionно-вредiтельскöj актjас да террор лöсöдöм нүöдöм вiz куza сбыл нүöдöс серjознöй уж“ (том 3, ф. л. 54—55).

Следствiеён установiтoma, мыj вель una во чж фiверсionнöй актjас вöлi дастiома да нүöдöма антисöветскöj заговорса участникуасын Japoniскöj разве-

(Вöлi вiзöд 2-бд листбокыс)

Обвињељен је закључењем продолжење

дивателнији органјаслон да напада враг Љ. Троцкија да ве скыд директивајас срті. Сіз, јапонскји резведка директива срті воли котиртма војнскји груза тбварији појездлије крушење Волочајевка станица вулын да Хор-Дормидонтовка пегон вулын 501 номера појездлије, кор воли вијома 21 мартос да ранитма 45 мартос. Јапоњејаслон сіјо-жо индојас срті воли вбчома диверсијајас 10 да 20 номера шахтајас вулын Сучанын. (Вијод том 45, ф. л. 1—14).

Ташом-жо директивајас јылыс, кодјас петоны Љ. Троцкијсан, следствије вулын подробној висталомјас сетис мажалана Рогенгольц, коди петкодліс тащом тор:

«Троцкијлон директивакој ботији, кодоје получитома меон Крестинскиј да Gedov пыр, внешторгын вредитељској уж нудом јылыс, кодоје вескодома Германіјалы да Японіјалы вескыд отсог вуљо, — менам вредитељској ужлён характеристије урчтсыліс ишта СССР-ын..... посолјас г. N. да г. N. индојасон, кодјаскод та срті јитојас ворсіс ыжыд роль, си вбсна, мы меным көмүліс руководствујтчыны ужын најо конкретној индојасон.

Тукачевскијкој да Рыковкој контакт лоббом борын, ме јубрті первојыслы Крестинскиј пыр, а борясылы личиј вредитељској уж куза Троцкијлон директива јылыс, і ыкканајас најо ошкіснатајо ужсо меби нудом.

Та вбсна ортсыса вузасомын вредитељство муніс, медсасо, ташом кујим віз куза: перво—Германіјалы да Японіјалы СССР щот весто економіческој отсог; мәд—СССР-лы економіческој ушшерб да вред вбчом; којмәд—СССР-лы політическој ушшерб вбчом” (том 6, ф. л. 49).

“Право-троцкијисткој блок” индојас срті, мажалана Шаранговіч паскодіс вредитељство БССР-са вічму овмосын да промышленностын.

Та срті мажалана Шаранговіч висталіс:

“Местајас вулын, міланлыс вредитељској замыселјас практическој оләмб портром вуло воли лоббома вредитељ-

скји диверсионији групрајас-лије се... ставным мі, организацијаса вескодлысјасаје за водитоми да сијо радобој шленјасон помаломи, волим национал-фашистјасон да нудим уж сбетскји властлы паныд, СССР Сојузы Белоруссия торжодом вбсна, некущом способјасон гнушајтчытог...” (том 14, ф. л. 40).

Мажалана Чернов, коди вел уна во чој кутіс јитој германскји разведкакој СССР-ын сълён гуса агент пыфі, сіз-жо актівноја использујтіс СССР-ын ассас вулын служебној положенијесо германскји разведка заданијејас срті вічму овмосын вел уна диверсионно-вредитељској фејствијејас котиртому вуло.

Германскји шпіон, мажалана Чернов германскји разведчик “Берлінер Тагеблатт” газетса корреспондент Шеферкој алас преступији јитојас јылыс да вічму овмосын алас вредитељској уж јылыс висталіс тащомтор:

“Кор ме вужі заготовкајас куза комітетын уж вуло, Шефер сетис меным немецјаслыс заданије—нудны вредитељској уж заготовкајас комітет уж куза, торжон мобілізациоњи запасјас юкбонын.

Вредитељство куза разведкалон заданијејас лобалісны индојаскод, кодјасо мі, кызі правдјас организацијасашлен, получајтлі Рыковлыс. Сымын ыжыджык даслунон ме пріміті најс оләмб портром” (том 8, ф. л. 98 оборотиј, 25).

Та срті мажалана Чернов висталіс:

“1934-од вулын, Рыковкој сіјо дача вулын азъясом борын, ме получиті сысаң заданије юножыка паскодны вредитељство вічму овмос юкбонын. Тајс заданијесо мі порті оләмб да нуди вредитељској подрывној уж тырмымон актівноја” (том 8, ф. л. 93).

Вічму овмосын тодчана подрывној вредитељској уж следствијеби ердодома I Узбекистан куза, койн орудијтісны националістіческој организацијас, кодјас блокирујтісны асланыс главарјас мажалана Икрамов да Ходжајев пыр анти-советской заговор центркод.

Тајо националістіческој организацијаса вескодлысјас пөвсис-

оти мажалана Ходжајев Фајзулла висталіс:

“Mi егө органичивајтчој сомын сбетскји власткој вооруженой тыш выло кафрас лоббоми, но мі өні-нін актівноја фејствијтім СССР-лыс выніјорс орпідом могыс” (том 30, ф. л. 66).

Узбекистан куза вредитељској меропріјатијејас паскыда нудом тырвијо подтверждітіс сіз-жо мажалана Икрамов, коди висталіс, мыј „право-троцкијисткој блок“ сувтодіс си вогө тащом магјас:

„а) паскодны уж Узбекистаны вооруженой востаніје дастом куза, сіјос інтервенција кад кежлө арталоми;

б) решитељно паскодны вредитељској да диверсионији уж народиј овмос став юкбонасын си магыс, медым вредитељство последствијејасон кыпідны ужалыс јөзлиј сбетскји власт діні недовољство да буреш сіјон лоббдны бур почва колан кадо вооруженой восстаніје котиртому вуло”.

“Таыс кынзі,—висталіс мажалана Икрамов,—мілан замысел срті мілан подрывној вредитељској уж должен воли мешајты СССР-лыс обороноспособность юнмодомлы” (том 12, ф. л. 95—96).

Разрушитељној уж кынзі вічму овмосын, сізі і народиј овмос да социалістіческој строитељство вел уна мукод юкбонасын, нудічны і тајб фелө кулаыс мукод мажаланајас.

Сіз, мажалана Грінько нудіс вредитељској уж фінансјас юкбонын.

Мажалана Грінько висталіс:

“Наркомфин куза подрывној уж преследујтіс основиј маг: слабмодны сбетскји шафт, слабмодны СССР-лыс фінансівій выніјорс, үргы овмос да кыпідны насељеніельс сбетскји власт фінансівій політикалы недовољство, налогјасон недовољство, насељеніёес сомчожан кассајасон омбла обслужвајтім, уж дон мынтомын зафержкајасон да мукодјасон недовољство, мыј должен воли вайбінды сбетскји властын організованој паскыд недовољство, кокнодны заговоршікіаслы стороныкіас се вербујтім да повстаніческој уж паскодом” (том 9, ф. л. 79).

(Вогө вијод 3-од лістбокыс).

Обвинытельной заключенейелён продолжение

Мыжалана Зеленской да Центросоюзын да кооперација системын сыйн котыртём вредителской группажас үглеси план рујтом се ѿтм тобарјас куза, кыз сахар, выж, колък, махорка да с. в., умышленно кутиси сиктотобарјас мөбдом, быд ногон үглеси учит да отчотност, мыж отсалис гоударственной предствојас накажиттог гусавломлы да таргајтблы, поширајтиси потребитељес обечитывајтому да сильс гусалом.

Центросоюзын тобарјас учитлыс да отчотностлыс сыйн логдом вредителской системе ыльс сорнитблы, мыжалана Зеленской висталис:

„Тащом положеније дырји си гусасије коллис накажиттог, а честиј работник, сложниј учит вёсна, үгсивлис да пирж бекавлис растратчиком“ (том 10, ф. л. 56).

Изменнической вредителской уж тодчана масштабасын нубдис сизж иностраний разведкајаслын ын разоблачитељ агент мыжалана Розенгольц.

Тајо јукднас аслас изменнической уж ыльс мыжалана Розенгольц висталис тащомтор:

„Си вёсна мыж Троцким воли соглашенїе Германіјакод да Японіјакод, мыж ыльс менем воли юбртому (кыз сорнитблы дырји—Gedobkod азьслігблы). 1933-од воин, сизи и состојчом соглашенїе ыльс—сыкод 1934-од воин азьслігблы) да имеїти та серти Троцким соотвѣтующији индод, то именам ортыса тобруйтблын вредителской уж служити тајо могыслы“ (том 6, ф. л. 48).

Актівній фіверсіонно-вредителской уж котыртблод отщо за говорщикијас фашістской разведкајас приказ серти сувтодлісны асланыс могон кыпдан міян странаын бандітско-повстанческой двіженїе, асланыс повстанческой антисоветской бандажаслык Красноб Армія тылын вооружонной выступленїе СССР-лы паныд інтервенција завођитиг кад кежлә лбодомбын.

Мыжалана Рыков висталис:

„Мі сувтим партїја да советской власт руководство насељеніија путькылтан туј вылоб, тајо путькылтомс кулацкод восстанїејас котыртблын вочны решитблын“ (том 1,

д. л. 150 оборотноб).

Следствиеной установитељома, мыж Красноб Армія тылын дагтыссан тајо кулацко-повстанческой вооружонной выступленїејаси воли фашістской государствојаслон планјасыг да расчотјасыг зависимости, кодјас дастичны СССР вылоб ускодчом, да мыж фашістской странајаса генеральной штабјас сигнал серти право-троцкістской завоворшщик јас и дастичны асыныс выступленїесо.

Следствиеной установитељома, мыж фашістской разведкајаслон фірктива куза заговорса участникјас чукорті ны бандітско-повстанческой кадрјас, најдс дальний Востокын, Северноб Кавказын да Съветской Сојузса мукод местајасын, торбн, Узбекистаны актівній выступленїејас кежлә дастомбын.

Та серти мыжалана Ходжаев висталис:

„Міян організаціјајас практической ужлобн подувја могыс воли актівній антисоветской кадрјас лбодом да најд СССР-лы паныд тышкаган гамон воспитајтому. Мі оріентирујтлім організаціјаса участникјасы вылоб, мыж советской власткод тыш бостасијог формајас да кутас вони вооружонной столкновенїејасо. Та вёсна мі вскодим міян організаціјаса участникјаслыс віманијесо боевој выніас лбодом вылоб (том 30, ф. л. 66).

Бандітско-повстанческой кадрјас котыртысјас мыжсылісны сомын важ контреволюционной елементјас коласјас вылоб, асыныс повстанческой резервасије Съветской Сојуз терріторія вылоб басмачестволыс, белогвардејијаслыс, а сизж уголовной бандітјаслыс коласјасси, лагерјасын пукалысјаси да с. в. шыблалом шщот весто поподъенїе вылоб оріентирујтчомбын.

Мыжалана Икрамов Узбекистаны сыйн вскодлан буржуазно-националістической організаціјајас бандітско-повстанческой уж ыльс висталис:

II. Съветской гоударствоса дејательјаси
G. M. Кіровоц, B. P. Менжінскійс, B. B. Куйбышевоц, A. M. Гор'кійс віом. B. I. Йенінлы паныд заговор 1918-од воин

Шпіонаж, вредителство, фіверсіја, кулацкод восстанїејас методјаси советской строј пут-

“Мі візім колана кадрјас, кодјассо ворд вылоб должен воли лоны использујтому съветской власты паныд вооружонной тыш вылоб. Тајо кадрјас нас медвог воли кулачестволн кулацјас, духовнікјас, волом басмачјас. Мі сетім заданїе міян організаціјаса шленјасы, кодјас воли вескодлан рајонній уж вылив, тајо кадрјасси візом јылыс. Сыыс кынгі, мі щоктім, мыж кордон сајсан вооружонной выступленїе дырји вужасны съветской терріторія вылоб аслас кадд мунлыс басмаческой бандажаслон кулацјас“ (том 12, ф. л. 56).

Следствиеной матеріалјаси да мыжаланајас Бухарінблы, Зубаревлбы, Зеленскійлбы да мукодјаслон личвоб показанїејаси установитељома, мыж најд нубдиси повстанческой кадрјас актівніја дастом, Съветской Сојузлыс кыз позб унжык рајонјас шымыртны зіләмбын, да повстанческой база Іонжыка паскодом могыс, заговорса вскодльсјас лбодиси контакт і нелегалий фејствують есеровской організаціјакод.

Сиз, мыжалана Бухарін висталис:

„Есерјаскод јитодјас лбодом относітчо правойас організаціјалон кулацкод восстанїи ејас вылоб ставка кад коластлы. Сыкод јитодын, мыж правойас мунісны тајо восстанїејас котыртому вылоб, киптіс коланлун есерјаскод јитодын, кодјаслон вужасыс воли сіктин кулацкод прослојкајасын.

... личноб ме Геменов пыр лбоди јитод есерјаслон подполноб ЦК-код Паріжын есерјаслон кордон сајса ЦК-ын шленјас пыр сојузын“ (том 5, ф. л. 90—91).

Тащом позориње злодејанїејаслон пельс „право-троцкістской блоклён“, коди вел уна во чиж портліс олдом асыс предателской ужеб СССР дівоб враждебній іностраний гоударствојас інтересјасын.

(Ворд візом 4-сі листбокыс)

Обвињітельнöј закљученіјелöн продолженіje

право-троцкістскöј заговоршщікас, СССР дінö локлунöн да ңенавістöн тырёмбн, вужісны правітельствоса да ВКП(б)-са бескодлысјаслы паныд террористической актјас лёсөдомö да вöчомö.

Кызі установітöма следствіе-би, японскöј да германскöј разведкајаскđ вескыд сорнітчом серти да народлы враг Л. Троцкij задањие серти „право-троцкістскöј блок“ котыртіс да вöчіс вел уна террористической акт мілан рöдінаса медбур јёзлы паныд.

„Право-троцкістскöј блоклыс“ террорö вужжом мыжалана Рыков мотівіруйтіс ташом ногон:

„Правојас контреволюціоннöй оргaнізаціялён нелегальной заговоршщіческой характер дырjи, сijo контреволюціоннöй ужлы күшом-кö массöвöй база абутомлун дырjи, власт дінö күшом-кö мöд түjöд локтöм вылö нафeя абу-тöм дырjи,—террор да „дворцовöй переворот“ прімітöм сertlіc, центрлён мöвп серти, күшом-кö перспектив“ (том I, ф. л. 50).

Мыжалана Бухарін, коди следствіе вылын прізнайтіс, мыж террор туј вылö „право-троцкістскöј блок“ сувтіс іюнта 1932-öд воян, вісталіс ташомтор:

Сijd-жö 1932-öд вонас Пjатаковкđ азъыслігöн да сорнітigöн ме тöдмалі сылыс сылён L. Gedovkđ азъыслом јылыс да партїя да сôветскöй власт руководстволы паныд террорö вужжом јылыс Троцкijлыс вескыд фіректіва Gedovсан пöлучитöм јылыс, должен сiç жö прізнаитны, збыльссö секi мi i мунім террористикas соглашеніе вылö, а Пjатаковкđ менам сорни вöлі Троцкijкđ міянлыс деjствіеjas, кодјасc бескодомa партїя да сôветскöй власт руководствоö насiлственнöja путкылтöм вылö, коордінируйтöм јылыс соглашеніеbi“ (том 5, ф. л. 105 обортнöj).

Заговоршщікаслöн террористической ужыс вöлі топыда житчома валбн став пораженческой ужкđ, мыж јылыс вісталö, например, мыжалана Івановлён ташом показаніе:

„Террор јылыс сорнітöмöн, Бухарін вісталіс, мыж „бырёдны“, кызі сijo шуліс, партїялыс да сôветскöй властлыс

вождјасöс.. лöд зев важно власт дінö міянлы воöм вылö да кутас отсаёны воjнаын СССР-дс“ пораžitöмлы“ (том 7, ф. л. 81).

Та серти прімітöм шуöмјас куза мундомбн, заговоршщіческой блок юна паскодic террористической группаяс котыртöм да ВКП(б)-са да сôветскöй правітельствоса бескодлысјаслы паныд террористической актјас вöчіг кежлö практической лёсөдчом.

Со мыж та серти вісталіс мыжалана Рыков:

„Сijd kad кежлас мi сувтімнін террор туј вылö, кызі сôветскöй власткöд міян тышлöн методјасыс öтi вылö... міян тајö позицијас воiс пöлтбюроса шлеjијаслы паныд, партїя да правітельство бескодлысјаслы паныд, а медвоz Сталінлы, Молотовлы, Кагановичлы да Ворошиловлы паныд террористической актјас дастöм куза міян да, торjöн, менам ژik конкретнöй ужö. 1934-öд воян ме сетi-кiн задањие следитны да правітельствоса бескодлысјаслон машінајас бöрса мейн лёсөдом Артеменко террористической группалы“ (том 1, ф. л. 150 обортнöj—151).

Мыжалана Бухарін, есер Геменовлён террористической группа котыртöм куза предложеніе јылыс сорнітöмöн, вісталіс:

„Ме кöсja віставын правда да вістала, мыж тајö предложеніесö мейн вöлі доложитöм центрлён совещањие вылöн да мi решітим поручитны Семеновлы террористической группаяс котыртöм“ (том 5, ф. л. 106 обортнöj).

Следствіеbi установітöма, мыж G. M. Kirovöc злодејскöй вöм, кодöc вöлі пöртöма олёмö лєнінградскöй троцкістско-зіновьевскöй террористической центрён 1934-öд вога фекабр первој лунö, вöлі пöртöма олёмö сiç жö „право-троцкістскöй блок“ шуöм герти, кодльс участнікјассо кыскöма мыжаланајасон тајö фелö кузаыс.

Следствіеbi установітöма, мыж тајö злодејскöй вöмьис со-участнікјас пöвсыс öтi ем мыжалана Jagoda, коди вісталіс ташомтор:

„Сы јылыс, мыж G. M. Kirovöc вöм лёсөдсö заговор центр шуöм серти, ме тödi вогжык Jenukiidzесан. Jenu-

кide щокtis меным ше вöчны препjатствiеjas тајö террористической актö котыртöмлы. Ме та вылö соглаšitчi. Та могоыс ме корi Лєнінградыс Запорожецöс, кодлы i seti iндöджас євчны препjатствiеjas G. M. Kirovлы паныда гötвöтчыс террористической актлы“ (том 2, ф. л. 209).

Тајöс жö подтверdітсны следствіе вылын Запорожец да Jenukiidzе.

G. M. Kirovöc вiомöн оз ограñчiвајтс право-троцкістскöй iзменнікјаслон да заговоршщікаслöн злодејскöй террористической ужыс.

Кызі установітöма тајö фелö кузаыс следствіеbi А. M. Гор'кij, B. P. Менжінскij da B. B. Кујбышев усiсны террористической актјаслон жертваöн, „право-троцкістскöй блок“ обjedînennöj центр задањие серти.

Помкајас јылыс, кодјас кыккисны право-троцкістскöй заговоршщікас А. M. Гор'кijöc аслас чудовишност серти кывlyтöм вiом вылö, мыжалана Jagoda вісталіс:

„Право-троцкістскöй блоклön“ обjedînionnöj центр дыркад чöж зiлiс обработајтны Гор'кijöc да орöдны сijöc Сталін дінö матын сулалöмыс. Тајö целjасас Гор'kij дінö вöлi сувтöдöма Каменевöс, Томскijöc да уна мукöдjasöс. Но реальнöй резултатjas тајö ез get. Гор'kij вогза мозыс вернöй Сталінлы да ем сijö вizelöн пöс сторонник да защищник. Право-троцкістjасон Сталінскöй руководство путкылтöм јылыс да власт бостöм јылыс вопрос чорыда пунктöм—центр ез вермы є артавны Гор'kijлыс странын вывтi ыжыд вліјајиесб, сылыс авторитетсö граныца сајын. Гор'kij-кö кутас овны, то сijö кыпöдас протестлыс ассыс гöлöс міянлы паныд. Ми ог вермöј наjöс лезны. Та вöсна, обjedînionnöj центрлы, Гор'kijöc Сталін дінö орöдны поzтöмлунын убедiтчомын, ковмiс вöчны шуöм Гор'kijöc бырёдом јылыс“ (том 2, ф. л. 200).

Мыжалана Jagodaлöн вісталомjasыс тырвиjö подтверждatчоны i мыжалана Рыковöн, коди

Обвинытельной заключеніем продолженіе

тавоса январь 10-го лунд Сой узса Прокурор допрос выло вісталіс:

„Менім тәдеса, мыж Троцкіј аслас представітельяс пыр центрлік контакттын быногыс бзтіс Гор'кій діні злобнөй настроеніеjas. Таіб, губервона, обласнастсі сійді, мыж Троцкій волі бура тәдеса, мыж Гор'кій лыддіб сійді проходіменді да авантурістін. Мод боксан, быднлы тәдеса Гор'кійлін Сталин діні матыслын, да сійді обстоіательствоыс, мыж сійді ем Сталинлін ңесгібайемді політіческій сторонник, кынодіс сы діні мілан орғанізаціялыс злобнөй отношеңіе“ (том 1, ф. л. 166 оборотні).

Та діні мыжалана Рыков содтіс:

„1935-од воын ме беседујті Женукідіекід, коді менім вегкыда шуіс, мыж блоклөн троцкістско-зіновьевскій юқон настаівті Гор'кійліс політіческій активностсі бирідім вылын да таіс олөмп піртім мөгіс оз сувт ңекущом спредствоас вөзын. Таіб сорысыс менім лоі губервона, мыж вермас мунны соры і Гор'кійліс бирідім вылын террорістіческій методас жылыс“ (том 1, ф. л. 166 оборотні—167).

Таіб-жо подтверджіс і мыжалана Бухарін, вісталомён, мыж 1935 во завоітчігін Томскій сылы жүртіс, мыж:

„...блок обіедіконій центрлін троцкістскою юқон сетіс предложеніе враждебній акт А. М. Гор'кійлі паныд, кыні сталінскій політика дар суалысы паныд котыртном жылыс“ (том 5, ф. л. 119 оборотні).

Секі Мыжалана Бухарін поясниліс, мыж сійді оз іскльуаіт, мыж секі сорыныс муніс Гор'кійліс буреш фізіческія бирідім жылыс. Сійді, мыж соры муніс М. Гор'кійліс буреш фізіческія бирідім дастысом жылыс, тыдалб мыжалана Бессонов показаніеjas, коді лічіб пілучітліма ташом сама „ установкас“ вескыда І. Троцкісанъ сыкід 1934 во-са јул помын ағыслігін.

Таіб ағыслігас І. Троцкій, кыні вісталіс мыжалана Бессонов, вісталіс, мыж—

„... волі есқын простиіттім жеманствоби, мі-кіб последо-

вателібіа өні-жо ог вужжо! Сталинді да сылыс став матыса соратніккассі фізіческія бирідім... да шуіс—“ М. Гор'кій зев матын суладб Сталин дінін. Сійді ворсі да ыжыд рол СССР діні общество-міровой демократіческій міненіеян да торіён Рытывын Европаын сімпатіяжас завоујтімъын. Гор'кій паскыда популірні, кыні Сталинлөн матыса друг да партіяліс генераліні лінія нүбідіс. Интеллігенциясы төртін мілан стороннікіас төдчымён Гор'кій вліданыже улын мұндын мілан дөрыс. Таіб условіе дырі віча вывод, мыж Гор'кійліс коло уберітны. Передаітті менсым таіб порученіесін Піатақовлы медса категоріческій формасын „Гор'кійліс бирідім фізіческія көт мыжді сійді оз сувт“ (том 11, ф. л. 74—75).

Народы враг І. Троцкійлөн таіб діректіві подувылас „право-троцкістскою блок“ і прімітіс ассыс чудовішній шубом А. М. Гор'кійліс віом жылыс.

„Таіб шубом олөмп піртімсі бірчітіма волі менім“—вісталіс мыжалана Jaroda.

Таіб злодеіскою замыселсі олөмп ңепосредственій піртімсі жасон мыжалана Jaroda кыкіс таіб фелі күзаяс мыжаланаасос д-р Л. Г. Іевін, М. Гор'кійліс вівлом домашне врачес, проф. д. д. Плетнєв, А. М. Гор'кійліс секретар—П. П. Кр'учков да ассыс секретар П. П. Буланов.

Таіб преступлениесі котыртысіас півсые өті, мыжалана Буланов вісталіс:

„А. М. Гор'кійліс віомын ңепосредственій участіе прінімаітіны профессор Плетнєв, доктор Іевін да Гор'кійлөн секретар Кр'учков. Меліні, например, волі свідітељін сыйн, кыні Jaroda ңебтічид корліс ас дінас Кр'учков, сыйы сібетујтімён простиітні Гор'кійліс, віомдны сійді сійді лібб мөд ногон, Jaroda төдчіліс, мыж Гор'кій тијаслон состоіаніеяс сеішім, мыж быд простиіній віомдім әз-зәдә шансас сійді кулдымыс, а мүкідес вічасны-нін Плетнєв да Іевін, кодіаслон сы выло ем өні соотвествујущій за-

даніеjas“. (том 16, ф. л. 72)

Мыжалана Плетнєв, коді прінімаітіс ңепосредственій участіе А. М. Гор'кійліс да В. В. Кујбышев, віан фелбын, вісталіс:

„Jaroda менім вісталіс, мыж міндеңен сылы отсаны странаса бткымын політіческій вескідлісіас фізіческія ве-саломын. Сійді вескыда щктіс менім пілзүйтчыны В. В. Кујбышев да А. М. Гор'кійліс лечітан врач аслам положеніеей да әз-зәдә нальс кулом лечітімліс ңеправілій методас пріменітім пыр. Мен көсілі өткожітчыны, но медбірын вынужден волі соглашітчыны Та бөрын Jaroda менім жүртіс, мыж менам сообщын кін лоас доктор Іевін, А. М. Гор'кій күз, сы кынзі і А. М. Гор'кійлөн секретар—П. П. Кр'учков.

Jaroda да таіб страшній заданіеяс прімітімён, ме өгішшіш доктор Іевінлік ліббі А. М. Гор'кійліс да В. В. Кујбышев віом күз а план.

Должен признаітны, мыж таіб преступлениеjas выло менам согласіеын ассыс рол ворсісны і менам анти-советской настроеніе еяс. Таіб ассым анти-советской настроеніе яссі арестујтің ме бынодың әбіні, двурушынчайтімён да вісталомён сы жылыс, мыж ме советской морт“ (том 18, ф. л. 72—73).

Таіб-жо подтверджіс і мыжалана Іевін, вісталомён:

„Мен признаіта ачымбас мыжайыны, мыж, ңеправілій леченіе умышленнія пріменітімён да таіб віомлі лі-савтім лекарствоас іспользујтімён, ме өтшіш аслам сообщынкіас, Jarodakілі сібетујтімён, волі Максим Гор'кійлөн да Кујбышевлөн кадыс віз куломын мыжабы“. (том 17, ф. л. 10).

Мыжаланаас Іевін да Плетнєв следствіе вылын сетісны подробній показаніеjas сы жылыс, кыні најб практике вісіні А. М. Гор'кійліс да В. В. Кујбышев.

Кыні установытім следствійні, В. В. Кујбышевліс кулом котыртімён актіній участіе, сізжі прінімаітіс В. В. Кујбышевлөн секретарыс — мыжалана Максимов, коді вісталіс:

Обвінцієльној заключеніелён продолженіе

„Таёж преступленіе выласи муні қызі правоъялсон контреволюціонној організація шлен, кытчо ме прімкніті нюшта 1928 воын. Jaroda сіз-жо төдіс контреволюціонној організаціяны мейн сулалом јылыс да присутствуетіс мейн Іенукідзекбд біті сорытігён, кор мі разрабатывайтім **Кубышевоц** весалан план“ (том 20, ф. л. 45 оборотній).

Jaroda вескыд індід серті мыжаланајас д-р **Левінхон** да д-р **Казаковон** волі віома сіз-жо ОГПУ-са председатель **В. Р. Менжінскій**.

Мыжалана **Казаков** Союзса Прокуророн тавоса февраль 4 луноң допросітігён вісталіс:

„Jaroda вісталіс меным, мы менжінскій бура относітчо мейні да доверайтіс меным да си вісна меным бітішін доктор Левінкод должен удаччыны менжінскій весалом. Jaroda сетіс меным ташом індід: доктор Левінкод мейні должен лоғодны В. Р. Менжінскій да лечітімін сешом метод, коди обеспечітіс сылыс смертсін оғойнжык воом да кыз поэю реғиджык помаліс сылыс олёмсі...“ (том 19, ф. л. 51 оборотній).

Воод B. R. Менжінскій кулом өдәрденни коланлун јылыс мымалана Jaroda да сиқод сорын содержаніе ізложітімін, мыжалана **Казаков** вісталіс:

„Jarodakod таёж сорын бірас мейні бітішін Левінкод лоғоди B. R. Менжінскій да лечітім куза сешом метод, коди практически разрушітіс сылыс медбірja выніассі да обуславливайтіс смертлыс оғойнжык воом. Фактически, сешом ногон, мейн да Левін віим B. R. Менжінскій.

Ме сеті доктор Левінны літорлыс мейн лоғодом смес, кодјас алколоиджаскод сочетаніеи вајодісны міянлы колана резултато, мөдногон-код Менжінскій фактіческоја віомо“ (том 19, ф. л. 51 оборотній).

Таёж ставнас подтверджітісны мыжаланајас **Л. Г. Левін** да **П. П. Буланов**.

Мыжалана **Л. Г. Левін** подтверджітіс, мыж, мыжалана Jaroda да **В. Р. Менжінскій** кулом оғойнжык кулом воом выл порученіе получітімін, сіз-жо, Левін,

шиуіс кыскыны таёж преступленіесі оломо пörtöмд доктор **Казаков**.

Мыжалана **Левін** вісталіс:

„Ме шуі, мыж ставсыс медбұра таёс вермас воччын Казаков, мыж вісна, мыж сіз-жо дејствуетіп препараторасын, кодјас-жас ачыс контролтөг воччало аслас лабораторияны, мыж сіз-жо пызжо—төдца сомын сылы отнаслы.

Казаковкод предварительной подготовке беседајас бірін мейн сеть сылы мейн Jaroda получитіп діректіва. Сіз-жо первојсін жона көлеңбајтчіс, преступленіе ердөдомыс полом, но сесса сөгластічіс. Мег жуавлы, мыж сіз-жо пріменяйтіс, нюшта-нін, мыж сіз-жо обычні засекречівајтіс ассыс препараторасы, но мейтіда, мыж та кузга позанлунжасыс сылбын паскыдіс.

B. R. Менжінскій күмертыс вісін вічыстыг үзігас, оғак бішебајтчы, Максим Пешков (A. M. Гор'кілін пі) кулом воулын, сблом паралізујтіміс. Мег сомьејбајтчы, мыж таёж фелобыс Казаков кілбі“ (том 17, ф. л. 54—55).

B. R. Менжінскій віом кузга мыжалана **Буланов** вісталіс:

„Менжінскій фізіческоја бірідік Jaroda думајтіс важон. Менам присутствіеи сіз-жо ез бітішін віставлы қедовольствујтічом сіз-жо, мыж Менжінскій воод олод да занімајті ОГПУ-са рукоітіліс пост. Сесса сіз-жо вескыда шуіс, мыж колод весалыны менжінскій. Котырты таёс доктор Левін пыр олі сокыд, мыж вісна мыж Менжінскій ез рафейт Левінды да ез көсін си ордын лечітчыны. Секі мейн візі Jaroda „прістроітны“ менжінскій діні күштімкод мод врачес. Таң і волі вічома. I доктор Левін отсөгөн Менжінскій діні „прістроітны“ доктор Казаков, коди вајодіс фелобыс помош, мөдногон-код простиш шубомбын—одәрдіс Менжінскій кулом сіз-жо төдімін қеправілніба лечітім пыр“ (том 16, ф. л. 75).

A. M. Гор'кіліс да B. R. Кубышевоц віом күнер, мыжаланајас **Левін** да **Кр'учков**, мыжалана Jaroda вескыд заданіе серті ташом ногон 1934 воын вісіні А. M. Гор'кіліс пісі—**М. А. Пешков**.

Та кузга мыжалана **Левін** вісталіс:

„Максімов відомыи ачымбес мыжаён прізнаётімін, мейн сеть таёс вермас воччын Казаков, мыж вісна, мыж сіз-жо дејствуетіп препараторасын, кодјас-жас ачыс контролтөг воччало аслас лабораторияны, мыж сіз-жо пызжо—төдца сомын сылы отнаслы.

Мыжалана **Кр'учков**, коди прінімајтіс актівні участіже Jaroda он котыртан преступленіејасын, вісталіс:

„Таёж преступленіејасас мейн руководствуетічі правоъялсон антисоветской организацијаса біткымын участнікјас діректівајасын, торжон-код Jaroda діректівајасын. Буреш Jaroda да получитіи індід мырдін весалыны Максим Пешков, а сесса Алексеј Максимович Гор'кіліс“.

„Ме күні, таёж преступленіејасын участвуетімі Jaroda кыкіс врачјасы **Левін** да Віноградов да профессор Плетнєв“ (том 21, ф. л. 16).

Мыжалана Jaroda подтверджітіс, мег M. A. Пешков волі віома сіз-жо заданіе кузга, да вісталіс:

„1934 вога мајын, Кр'учков отсөгөн, Макс (M. Пешков) вісіміс тыјас крупозній воспаленіејон, а врачјас **Левін**, Віноградов да Плетнєв лейчицны сіз-жас күттөңс“ (том 2, ф. л. 193).

Мыжалана Jaroda сіз-жас СССР пышкісса фелобас кузга народній коміссар должностыс сімітім бірін прімітіс сіз-жо мерајас СССР пышкісса фелобас кузга народній коміссар **Н. И. Ежов** юртос віом оломо портом кузга.

Мыжалана Jaroda аслас показаніејасын објаснајті помкајас, кодјас ышодісны сіз-жас форсірујтіи террористіческој акт **Н. И. Ежов** паныд:

„Мені НКВД-ынужаломыс мездом, менам местааб Ежов бін локтім воліс полній провал міян заговорлы си вісна, мыж антисоветской организацијаса кадрјасын жүргідом күттіні оз поэ. Ежов коресас ставс, — колд мездысны Ежовыс. Таёж волі нач біті решеніе, коді мейн да кодас мейз-

Обвињітельнöј закльученіјелöн продолженіе

афіт! решітельнöј дастыны...” (том 2, ф. л. 141, 142). Ассыс тајо замыселсö Jaroda зіліс портны олдом аслас сообщицкјас пыр, медса тöдчана ролыс кодјас пыщын волі мыжалана Булановлён.

Мыжалана Jaroda да мыжалана Буланов прізнајтчом серти Н. I. Жеков юртöс віом волі шубома портны олдом тајо цел вылö специално дастом ядбн отравітöмён.

“Кор Jarodaс волі вештöма НКВД-ыс,—вісталіс мыжалана Буланов,—сіjо сетіс менем да аслас ючној порученец Саволајненлы вскыд заданіе—отравітны Жековöс” (том. 16, ф. л. 27).

Способјас јылыс, кодјас отсöгн мыжалана Jaroda зіліс портны олдом Н. I. Жеков юртöс віом, подробно вісталіс мыжалана Буланов. Сіjо вісталіс, мыж сіjо, Буланов, вóчіс ядjasлыс смес, кодöс волі лбсöдöма Жеков юртöс отравітöм вылö.

СССР-са Прокуратураын допрос вылын мыжалана Jaroda тырвыjö прізнајtс ассыс тајо преступлеñиесö, да вісталіс:

“Вынужден прізнајtны, мыж ме дастылі тајо преступлеñиесö. Котырті Жековöс віом кежлö дастысöм, кызі мортöс, коди опаснöй көттреволюционнöй заговорлы да вермас разоблачітны міянлыс /контрреволюционнöй организација/ (том 2, ф. л. 209).

Ташом ногон следствіе лыадб тырвыjö установітöмён, мыж тајо фелö күза уголовнöй кывкутöмө кыском „право-троцкістской блоклён“ руковофашишöй участниклас вóчісны террористической актјас G. M. Кіровлы, B. P. Менжінскійлы, B. B. Кујбышевлы, A. M. Гор'кійлы, M. A. Пешаковлы паныд да дастісны уна мукöд террористической актјас, кодјасöс ез уйтны портны олдом.

Советской деятељасöс віом-ж завершітсны аснаңыс сбкыд государственнöй преступлеñиесöс круг, кодјас отсöгн міян рöfiнаса презреніб отишпекеңїаслон, царской охранкаса провокаторјаслон, іностраннöй разведкајасса најмітјаслон банды, іностраннöй капіталістјаслы міянлыс му да міянлыс свобода вузавлбмён, кбсісны портны

олдом советской строј путкылтöмлыш да міян странаын капіталызм восстановітöмлыш фашистской план.

* *

кызі өні тýдовтчis, тајо чудовищной преступлеñиесöс ез вовны случајностбн ні троцкістјаслы, кы правдїjаслы.

Следствіеён установітöма, мыж 1918-од воын-нін, регыд Октябрской революција борын, Брестской мір заключітан кадö, Бухарін да сіj шусан „левой“ коммунистјаслон сылон группа да Троцкij сіjо группакод отшöщ „левой“ есерјаскод котыртисны заговор B. I. Йенінлы, кызі советской правительствоса главалы, паныд.

Бухарін да мукöд заговорищїкјас кызі тајо тýдалö следствіе материалjasыс, кутісны асланыс цељон орðны Брестской мір, путкылтны советской правительство, арестујтны да віны B. I. Йенінлы, I. B. Стальинс да Ja. M. Свердловс да формірујтны въл правительство бухарінєцjasыс, кодјас сеќі маскіровка могыс німтылісны асныс „левой“ коммунистјаслон, троцкістјасыс да „левой“ есерјасыс.

Сојузса Прокуратураын тавоса феврал 19 да 20 лунјасö допроситом „левой“ есерјас партијаса централнöй комітетын вóблом шљен B. A. Карелін 1918 воын есерјас да бухарінєцjas заговорищческой деятељност јылыс сетіс тащом показаніе:

„Йенін, Стальин да Свердловон юрнуöдан Советской правительстволы паныда тышын „левой“ коммунистјаскод окончательнöй соглашеñије міян волі вóчома коммунистической партія VII-од сјезд борын.

„Левой“ коммунистјаскод сорнітчомјас „левой“ есерјас ЦК порученіе серті нүöдичны Камков, Прошjan да ме“ (том 44, ф. л. 86).

Тајо сорнітчомјас характер да мыжалана Н. I. Бухарін ролылыс B. A. Карелін вогъ вісталіс:

„Бухарінлён предложеніе волі—несувтны правительство арестујтбм вылын, а фізически бирбдны Советской властылыс руководителјасöс, медво-

дöр, йенінс да Стальинс“ (т. 44, ф. л. 38).

Тајо подтвердітсны Імукöдјас, кодјасöс допроситома тајо фелö күза кызі свідетельјасöс. „Левой“ есерјас партія Централнöй Комітетса вескобдлысјас пбссыс бті B. d. Камков вісталіс:

„Ме лічно нүöдлі горні Бухарінкod, коди меным зајавітс, прімернö, со мыж: „Брестской мір вопрос күза йенін позиціалы паныд партіяны міян тыш прінимаето юс формајас. Міян радјасын дебатірујтч вопрос „левой“ есерјасыс да „левой“ коммунистјасыс въл правительство лбсöдом јылыс“. Бухарін секі індіс Піатақовс, кызі въл правительствоны вескобдлыс возможнöй қандидатос, да зајавітс, мыж правительство вежбом гögörвосб сылыс составсо да журнуöдан йенінс арестуетбмён.

Вогъ горнітчомјас [Бухарінкod нүöдсіны Карелін да Прошjan. Март помагір кежлö „левой“ коммунистјас да „левой“ есерјас костын волі воома окончательнöй соглашеније сы јылыс, мыж: 1) болжевікјаскод да советской правительстокод тышын „левой“ коммунистјас сетöны есерјаслы организаціоннöй да політической отсöг. 2) „левой“ есерјас да „левой“ коммунистјас бтувja деятељаслон должен лоны путкылтöма йенінлыс правительство да сформірујтöма въл правительство „левой“ коммунистјас да „левой“ есерјас составын.

Та борын „левой“ есерјас котыртіс ы Мірбахос віом да јулской міатеж. Мірбахос віом да јулской міатеж дастомён „левой“ коммунистјас волі тырвыjö тöдсаоб“ (т. 44, ф. л. 92 обортнöй):

СССР-са прокуратураын тајо вогъ феврал 19-од лунö свідетельјас пыфы допроситом „левой“ коммунистјас группалы вóблом руководителјас да актівнöй участникјас B. N. Яковleva, B. B. Осінскij да B. N. Манцев тырвыjö подтвердітсны 1918-од вогъ заговорлыс емлун, кодöс волі котыртбм мыжалана Бухарін вогъмстчом серті B. I.

(Вогъ віզд 8-од лістбокыс).

Обвінчельної заключенієлён продолженіє

Леңінлық, кызі сөветскій правителстvosа главалы паныд, „левой“ коммунистјас да „левой“ есерјас блоки.

Сіз, В. Н. Яковљева вісталіс:

„Бухарін менем вісталіс се-щом мөвп, мыж політическій тыш босто век юнжыка юс формажас да фелдыс оз вермы ограничітчыны партіялы қедоверіе јылыс өтік політическій формуріловкаён. Бухарін заявітіс, мыж фелдыс быт должен воны руководство біс вежом, кодкод жітідін кыпто вопрос Леңініс, Сталініс да Свердловіс арестујтім јылыс да ведіг најос фізіческія бырідім јылыс“... (т. 44, ф. л. 77).

В. В. Осінскій та күза вісталіс:

„Леңінлыс правителство пут-кылтім күза між меражає јылыс основаибій сорнітчом менам волі Н. И. Бухарінкод... 1918 вога мајын гәтір (лібіл апрел помын). Менам волі беседа Бухарінкод, кор юаліс, юна-әзбыльс менам төдомјас Леңінлыс правителство арестујтны сылбін көсімјас јылыс. Бухарін ез соғы алас ташом көсімомыс“ (т. 44, ф. л. 54).

Тајд „меражає“ јылыс вогд вісталомбі, В. В. Осінскій вісталіс:

„Левой“ коммунистјас да „левой“ есерјас блок јылыс менем лоітідса Яковлевасан, а сесса Бухарінсан. Мен волі сіз-жо төдца насан, мыж 1918 вога мартаи лібб апрелін Бухарін выступітіс Московскій областід бітуро вылын предложенијебі арестујтны Леңініс, Сталініс да Свердловіс. Секі-жо Бухарін төдчодіс, мыж сіз-жо кутчыс сеңдом візідласо, мыж правителство арестујтім борын коло Леңініс, Сталініс да Свердловіс бырідны фізіческі. (т. 44, ф. л. 88 обортібі).

Аналогічної показанієјас се-тиси Манцев В. Н., кодіс допросітіма Союзса прокуратура-ын тавоса февраль 20-од лунб, а іменін:

„Ме подтверждајта, мыж „левой“ коммунистјас да „левой“ есерјас костиң волі заключитома блок.

Ме подтверждајта, мыж, прімернобі, мартаи-апрелін бітуро уақыт заседаніје вылын

Бухарін вөчіс доклад, кодын легіс уна кљеветыческій утвержење сөветскій правителство адрес күза да вөзіс котырты сөветскій власт пут кылтім да арестујтны Леңініс, Сталініс да Свердловіс сеңдом ногын, медым фізіческі наїбс бырідін“ (том 44, ф. л. 82).

1918 вогын В. И. Леңінлы паныда заговорын Леңініс да ведіг најос фізіческія бырідім јылыс“... (т. 44, ф. л. 77).

В. В. Осінскій та күза вісталіс:

„Сіз-жо кежло бара чужіс переворотлон ідеја да Леңініс, Сталініс да Свердловіс арестујтан ідеја кыз партійній да сөветскій руководство определајтыс фігурајасо, тајо піржо Троцкій вожмостчом серті, кодлы „левой“ есерјаслон предложеніе лоітідса, тыдало кыз ме чајта. Пітаковсан“. (т. 5, ф. л. 124). Предварітельній следствіе вылын допросітім В. Н. Яковљева вісталіс:

„Троцкій лыддіс, мыж політическій тыш сомын самой за-водітчомас, мыж сіз-жо вермас воны медса агрессівіній фор-маяссо, мыж Леңін позицијалы паныд мір јылыс вопрос күза „левой“ коммунистјас азасны поддержка „левой“ есерјаслыс да мукбод партіяласыс, мыж коло лөсідчыны правителство вежіг да сылыс вождісс, журнұдысісс Леңініс да Сталініс арестујтіг кежло. Троцкій лыддіс, мыж революціалы сеңдом юс кад-коласто, тыш вогд паскалом дырі, фелдыс вермас ёе ограничітчыны күш сомын вождіасо арестујтімөн, мыж арестыс логіческій неізбежностін пето і најос фізіческія бырідім јылыс вопрос“ (том 44, ф. л. 78).

„Левой“ коммунистјас группадын бескодлысјас побывыс өтік В. Н. Манцев, кодіс допросітіма предварітельній следствіе вылын, вісталіс:

„Яковлевакод сорнітім борын ңекымын лун мысті менбі пріглаſітіс ас дінас Троцкій. Менам сыкбод волі ыжыд сорны сіз-жо квартираны, сек-жо Троцкій паскыда развівајтіс мөвп Леңініс да Сталініс віны колом јылыс“. (т. 44, ф. л. 84).

Следствіе бија кадб распо-лагайтів венны вермітім дан-

нөйјасон сы јылыс, мыж 1918 вога август 30-од лунб есеровскій террористкаён Ф. Капланон В. И. Леңін олом вылә злодејскій покушеніе лоіс „левой“ коммунистјаслыс, Н. И. Бухарін журнуудом улын, да најо сообщышыкіаслыс—„левой“ да правой есерјаслыс, мыжалана Бухарін вожмостчом серті, преступній мөвпіас олом бортом-лін веңкыд резултатон.

ССР Союзса прокуратураын тавоса февраль 19-од лунса допрос вылын Карелін В. А. вісталіс:

„Ме должен сіз-жо прізнаңты медса сокыд преступленіе—„левой“ есерјасон да „левой“ коммунистјасон Леңін вылә покушеніе котыртмопын участвујтім 20 во чөж сајод-сіс тајд фактыс сөветскій народыс. Волі үебома, мыж мі есерјаскод өтшош, Бухарін настаівајтім күза, зіллім віны Леңініс. Правой есерјаслон процес ез ердід тајд преступленіеыслыс збыл обстановкасод да ез петкод сын „левой“ есерјаслыс да „левой“ коммунистјаслыс ролс.“

Жүлкөй міатеж борын „левой“ есерјаслон ЦК прімітіс решеніе сөветскій правителствокод тышын террористическій методјасоб вужом јылыс.

Коло төдчодын, мыж Прошян і міатеж борын аззыслывліс Бухарінкод, коди веңкыда сүттідіс сы вогд вопрос Леңініс фізіческія бырідім јылыс. Стічжыка, Леңінлы паныда террористическій акт јылыс вопрос волі үебома Бухарін 1918 вога јул мөбжынин. Та јылыс Прошян доложитіс міянлы, „левой“ есерјас ЦК са шленјаслы.

„Левой“ коммунистјаслон ташом сама требованиеыс воріс асыс рол Леңінлы паныда террористическій акт бірідімін, кодіс волі вічома правой есерјас ЦК-ын“. (т. 44, ф. л. 86—87).

Тајд-жо подтверждајтіс і В. В. Осінскій тавоса февраль 19-од лунса допрос вылын, коди вісталіс ташомтор:

„1918 во помын Стуков, коди өтшош Бухарінкод волі жітчома есерјаскод, вісталіс менем, мыж Леңініс лыжом, кодіс вічома правой есерка Кап-

Обвінчельној закльученіелёні продолженіе

ланби, волі вочома не сомын вескыдывы есерјас руководство індом серті, но ілои „лебі“ коммунистіаслы есерјаскод блокын аскад біндом мепріятуєаслы резултатон, кодјасбс волі вескобдома Ієнінбес, Сталінбес да Гвердловбес мырдом путькылтан платформа вылын, борзылас Ієнінбес, Сталінбес да Гвердловбес арестуютёмон да выль правителство лобсодом...“ (том 5, ф. л. 122 оборотні).

ССР Союзса Прокуратураын сүйфетелјас В. В. Осинскіj, В. Н. Яковлева, В. Н. Манцев, В. А. Карелін да Б. д. Камков мыжалана Бухарінкод очиј ставкајас вылын тырвыјо подтвердітисы асыныс показаніејассо, кодјасбс ізложітому валинжык.

Тајо улікајас сокылун улын мыжалана Бухарін прізнайтис уна преступній фактјас да висталіс:

„Ме должен прізнаитны, мы мілан волі вескыд контакт „лебі“ есерјаскод, коді подулав-

гіс сөветскій правителство да салыс јурнуодысјассо Ієнінбес, Сталінбес да Гвердловбес мырдом путькылтан платформа вылын, борзылас Ієнінбес, Сталінбес да Гвердловбес арестуютёмон да выль правителство лобсодом...“ (том 5, ф. л. 122 оборотні).

Онія кадб установітом даннійяс преступлењејас юлыс, кодјасбс вочома мыжалана Бухарін да народлён враг Троцкій 1918 воын сөветскій государство да сіё вескобдлысјаслы В. И. Ієнінлы, И. В. Сталінлы да Я. М. Гвердловлы паныд, тырвыјо жирдодоны став воод нудом преступній контрреволюціоній ужеб Бухарін да Троцкій бандалыс, коді мыжавбо преступлењејасын, кодјасбс сыён вочома фашістскій разведкајас вескыд заданіејас серті 1921—1937 војас кадколастын.

Обвінченој формула

Следствіе вылын установітом, мы:

1. 1932—33 војасын ССРС дінін враждебній іностранній государствоаслы разведкајас заданіе серті тајб фелю куза мыжаланајасын волі лобсодом „право-троцкістской блок“ ыма заговорщіческой группе, коді сүттідіс аслас цељы іностранній государствоаслы польза выль шпіонаж, вредітельство, фіверсіјајас, террор, ССРС-лыс војеній вынібр оподом, тајб государствоаслы ССРС выль војеній ускобдом провоцирујтом, ССРС-лыс пораженіе, ССРС-ды јуклём да сыйс Україна, Белоруссія, Средне-Азіатской республікајас, Грузія, Арменія, Азербайджан да Даљній Востокын Приморje індом іностранній государствоаслы польза выль торждом, медбөрын, ССРС-ын существојтыс социалістической общищтвенній да государственної строј путькылтом да ССРС-ын капитализм да буржуазіялыш власт восстановітом.

2. „Право-троцкістской блок“ пыріс сношеније ёткымын іностранній государствоаслы асыныс преступній замыселјас олдом портом выль насањ вооруженій отсог поблучітом могос.

3. „Право-троцкістской блок“ дырдывтог занімајтчи тајб государствоаслы польза выль шпі-

онажбын, іностранній разведкајасбс зев важній государственної секретній сведењеји снабжајтёмон.

4. „Право-троцкістской блок“ дырдывтог портліс олдом вредітельской да фіверсіонній актјас социалістической строітельство унасікас јукбіјасын (промышленностын, вірму овмосын, корттүй транспорт вылын, финансјас, коммуналной овмбс јукбінын да с. в.).

5. „Право-троцкістской блок“ котыртіс вел уна террористиче скій акт ВКП(б) да дасоветскій правителствоа вескобдлысјаслы паныд да портсны олдом террористической актјас Г. М. Кировлы, В. Р. Менжінскій, В. В. Кујбышевлы, А. М. Гор'кій паныд.

Став мыжаланајасыс улічајтчны кырі сүйфетелјас показаніејасын, сізі і деілони имейтчыс документалной доказательствојасын да вештественній доказательствојасын да тырвыјо прізнайтисы асынбс мыжаби налы предјавитом мыжасын.

Ізложітому по дув вылын, мыждыссоны:

1) Бухарін Ієнілай Івановіч, чужлому 1888 воын;

2) Рыков Алексей Іванович, чужлому 1881 воын;

3) Јагода Генріх Григорьевіч, чужлому 1891 воын;

4) Крестінскій Ієнілай Ієнілайевіч, чужлому 1883 воын;

5) Раковскій Христіян Георгіевіч, чужлому 1873 воын;

6) Розенгольц Аркадій Павловіч, чужлому 1889 воын;

7) Іванов Владімір Іванович, чужлому 1893 воын;

8) Чернов Михаїл Альександровіч, чужлому 1891 воын;

9) Грінько Грігорій Федорович, чужлому 1890 воын;

10) Зєленскій Ісаак Абрамович, чужлому 1890 воын;

11) Бессонов Гергей Альексеевіч, чужлому 1892 воын;

12) Ікрамов Акмаль, чужлому 1898 воын;

13) Худжаев Фаізулла, чужлому 1896 воын;

14) Шарантовіч Валілій Фоміч, чужлому 1897;

15) Зубарев Прокопій Тимофеевіч, чужлому 1886 воын;

16) Буланов Павел Петровіч, чужлому 1895 воын;

17) Іевін Іев Георгіевіч, чужлому 1870 воын;

18) Шілетнєв Дмитрій Дмитровіч, чужлому 1872 воын;

19) Қазаков Ігнатій Ієнілайевіч, чужлому 1891 воын;

20) Максимов—Фіковскій Веніамін Адамович (Абрамович), чужлому 1900 воын;

21) Кр'уков Петр Петровіч, чужлому 1889 воын,—

сын, мы антісөветскій заговорса актівній участнікјасын волдом, вочісны зев сокыд государственної преступлењејас, кодјасбс індома обвінченој формула 1—5 пунктјасын, кодјас предусматривајтчны РСФСР УК-лын 58—1 а, 58—2, 58—7, 58—9 да 58—11 статтајасын, а мыжаланајас Іванов, Зєленскій да Зубарев, сыйс кырі, вочісны преступлењејас, кодјасбс предусмотрітому РСФСР УК-лын 58—13 статтаїн.

Вылын індом став торјас вбсаныс індом став мыжаланајасыс

(Помсб вірд 10-од листбокыс).

Обвинытельной заключеніемъ

(пом.)

подлежитоны ССР Союзъ
Суд Верховиѣй Суд Военнѣй
Коллегиаля супрѣтомъ
вылѣ.

Б. Н. Осінскій, В. Н.
Яковлевъ, В. Н. Ман-
цевъ, В. А. Карелінъ,
Б. д. Камковъ, И. Н.
Стуковъ, Я. В. Арт-
менко, И. В. Запоро-
жецъ, И. М. Саволајевъ,
Г. И. Геменовъ да С. Б.
Членовъ куза фелюжъ
торюдомъ особой про-
изводствѣ.

Доктор А. И. Виногра-
дов куза фелюжъ
куломъ вѣсна производст-
вѣнъ дугоиды.

А. С. Енукідзе куза
фелюжъ вѣдлаломъ ССР
Верховиѣй Суд Военнѣй
Коллегиаля 1937 вога
декабрь 15 лунѣ.

Таё обвинытельной за-
ключеніе составитомъ
Москва карын 1938 вога
февраль 23 лунѣ.

ССР Союзса Прокуроръ
А. Вышинскій.

Фашістской бандитаслы абу места Съветской му вылын— смерть рѣдинаса ізменникаслы!

Удара раюнуса ужа-
лыс јоз колхознікјас,
колхозніцајас, ворледы-
јас, служашщојјас да съ-
ветской интеллигенција ас-
ланыс мітингјас да собра-
нијејас вылын, кор кыв-
збыны информацијајас „прав-
о-троцкістской блок“ ки-
ма заговорщицкой группе
судебнѣй процесс
їзлыс. Ставмұвуса ужа-
лыс нывбабајас март 8-бд
лунеса праѣнік посвяти-
тан собрање вылын ра-
центрын көні участвуј-
ти 300 дорыс унжык ныв-
баба, Јертома болніцаын
ужалысјас, Молотов ы-
ма колхозса колхознік-
јас да колхозніцајас,
РИК ын ужалыс нывбаба-
јас да сені ужалыс сот-
руднікјаслән гѣтырјас
собрање вылын да уна-
мукбд собрањејас вы-
лын выражайтены ыжыд
скрлун да клемитоны
позорѣн озверелой фашістской
бандитаслы, шпиона-
слы, вредителјаслы да
диверсантијас кодјас көс
їлісны вузавны мілан-
лыс счастливой социали-
стической рѣдина капитали-
стической государство-
јаслы. Таё фашістской
бандитаслы көсјылісны тор-
юдны ССР-ыс Украина,
Белоруссия, Средне-Ази-
атской Республикајас, Гру-

зија, Арменіја, Азербайд-
жан да Приморје даљнѣ-
Востокыс.

Заговорлон вдохнови-
тельный да вскодлысјас
Бухарін да Рыков, ибш-
та 20 во сајын-на, кор
съветјаслән республика
вәлі смертельной опас-
ностин, таё ізменник-
јасыс имѣтисны цель пут-
кылтын съветской власт,
арестујтын да віны Іє-
нинб, Сталінб да Гвер-
ловбс.

Таё мортвіясыс кіс-
тісны вір коммунизм вѣс-
на кристально-чистой бо-
рецлыс Г. М. Кировлыс,
најд злодејскѣја опѣді-
ны олдомс мілан народ-
лән геніј А. М. Гор'кі-
лыс, најд котыртісны
непоколебимој јоз фелю-
жаслән Б. В. Куйбышевбс
да В. Р. Менжинскійбс
злодејскѣја відом.

Заговорщицкой ез-
удайтчы осуществітын
ассыныс пемыд замысел,
Славнѣй съветской раз-
ведка орган НКВД,
железнѣй Нарком Жежов
јорт вскодломон раџ-
кывлытом предателјас-
лыс гѣрд, вѣчіс доняв-
ны вермитом услуга
став возынмуныс человечестволы.

„Право-троцкістской
блокыс“ злодејлас вылын

Врагјаслы—некушомъ пышада!

Раюнуса уна колхоз-
јасын мунісны мітингјас
„право-троцкістской блок“ ки-
ма заговорщицкой группе
процесс фелюжъ куза, көні
колхознікјас да колхоз-
ніцајас отладбны асы-
ныс голбс уна міллюн
народ голбс дінб да требу-
той ССР Верховиѣй Суд Военнѣй
Коллегиаля 1937 вога
Москва карын 1938 вога
февраль 23 лунѣ.

Колхознікјас сетісны
көсјысдомјас содтын бі-
јас ворледын да бура
лободчыны кылодчиг кеж-
лә, тырдаслунбн встре-
тины да бура нүбдны
түвсов көз (тырмымбн
лободчыны көждысјас, сіјес-

бура весавын, петкодни
му вылѣ удобренијејас,
лободчыны бур даслун вѣ-
јаслыс да дастьны көз
кежлѣ тырмымбн көрим)
да си под вылѣ добіт-
чыны 1938-бд вогын кол-
хознѣй мујас вылыс бост-
ны ыжыд урожај.

Колхознікјас көсјыс-
ни ибшта вылѣ кыпбданы
ассыныс революциониј
бітіелност да лоны пыш-
шадатом народлән враг-
јас дінб, ибшта Іонжыка
топодчыны Ієнин—Сталін
партија гогор.

Ужалыс јоз соломсан
ошкын НКВД-са славиј
работыкјас да налди
вескодлыс Сталінскї
нарком Нык, Іван. Жежов
јортс.

Восстановітма ВКП(б) шленјас радо

1937-бд воѣ, нојабр 13-
бд лунѣ Удораса ВКП(б)
райком заседање вылын
вәлі ісклүчітма ВКП(б)
шленјас радыс Логінова
Марија Ієстеворнас,
партија ѡпрыгын социаль-
ной проісхожденіе җебо-
мыс, контреволюционер-
јаскәд (Букін, Тарабукін)
свյаъ кутомыс да беспар-
тийнійјас півсын партиј-
нѣй решеніејас разгла-
шајтomyс.

Суд лод став съветской
народлән суд. Народлыс
вәлә бломб портромб,
съветской правосудије
сетас матерю предател-
јаслы сіјес, мыј најд за-
служтісны.

Ужалыс нывбабајас,
колхознікјас, колхозні-
цајас рабочоїјас, служаш-
щојјас да специалистјас
корбын Верховиѣй Суд
Военнѣй Кол-
легиаёс праїворітны
дурмом піијасбс—Буха-
ринб, Рыковб, Јародабс,
Черновб, Івановб да
најојаслыс праїспешнїк-
јассю наказањејас мед-
вылыс мерао—лылны.

Понјаслы понсама
смерти

1938-бд воѣ, февраль
15—16-бд лунѧс ВКП(б)
ЦК бердеа партијнѣй кон-
трольн КПК Комі АССР
куза, фелюжъ Логіновалыс,
сіјес партија ѡпрыгын вѣтләм
куза, вәлі вѣдлалома ас-
лас заседање вылын, кө-
ні шудма:

1. Удораса ВКП(б) ра-
йкомыс 1937-бд вога но-
јабр 13 лунса решеніе
Логінова ВКП(б) шлен-
јас радыс ісклүчітм јы-
лыс отмениты, Логінова
Марија Ієстеворнас вос-
становітны ВКП(б) шлен-
јас радо важ партијнѣй
стажби.

Індиии Логінова ѝорт-
лы, мыј сіје допустітс
політическѣй сінтёмлун
Букін да Смолева дорб,
кодјас протасківаетісны
антіпартији установка-
јас челябајасб школын
воспитајтак ужын.

Райком ВКП(б)

Ответ. редактор пысба
В. Н. БЕЗНОСІКОВ.